

ENTREVISTA A

Balter Gallart

Dissenyador de producció cinematogràfica i director artístic

El granollerí Balter Gallart (1959) ha estat un dels triomfadors de la cerimònia dels Goya d'enguany. Ha rebut el premi a la millor direcció artística per *Las leyes de la frontera*, que ha obtingut un total de cinc guardons i s'ha convertit així en la segona pel·lícula més premiada dels actuals Goya. Dirigida pel mallorquí Daniel Monzón, és una adaptació de la novel·la homònima de Javier Cercas i ens transporta a la Girona *quinqui* de 1978, en plena Transició. Gallart té una àmplia trajectòria en el món del cinema com a productor cinematogràfic i com a director artístic. Anteriorment havia estat nominat als Goya per *Superlópez*, *Los girasoles ciegos* i *En brazos de la mujer madura*. I va obtenir un premi Gaudí el 2014 per *Los últimos días* i el 2016 per *Anacleto: agente secreto*. *Las leyes de la frontera* compta amb 13 nominacions als Premis Gaudí que se celebraran aquest mes de març, una d'elles a millor direcció artística.

© GERMAN CABALLERO. Cortesia de l'Acadèmia de Cine

Enhorabona pel Goya! Expliques que quan vas llegir el guió no vas tenir cap dubte, te'n vas enamorar...

Las leyes de la frontera és una història que, d'entrada, sedueix i que té tots els elements per fer-ne una pel·li molt interessant: acció, relacions, creixement personal dels protagonistes... I tot això ambientat en una època molt pròxima per a mi i molt interessant històricament, la Transició espanyola. Per altra banda, té uns referents cinematogràfics molt presents i molt importants del nostre cinema, gairebé un estil, el cinema *quinqui*, de Saura, Eloy de la Iglesia...

Tot i que nosaltres hem fet una versió estilitzada d'aquest cinema, traient-li la part diríem *documentalista* i salvant la part més d'heroï romàntic.

Per tots aquests motius, i perquè el Daniel Monzón és un director al qual ja tenia com un dels més interessants amb qui treballar, ha estat una experiència altament gratificant. Amb en Daniel ens vam entendre molt bé des del primer moment i em va deixar treballar amb molta llibertat. Ell sap molt bé el que vol però accepta tots els suggeriments que creu que poden millorar la pel·lícula. Això no sempre és així i quan passa et sents molt més responsable del resultat final.

Què ha suposat per tu treballar en aquesta pel·lícula i recrear la Girona dels anys 70?

Girona, per mi, és una ciutat molt pròxima, sempre m'ha agradat molt. I precisament per això era conscient que trobar la Girona del 78, a la ciutat actual, seria molt difícil. Vaig estirar la memòria tant com

Balter Gallart va rebre el premi a la millor direcció artística per *Las leyes de la frontera*, durant la cerimònia de la 36a edició dels Premis Goya que es va celebrar el passat 12 de febrer al Palau de les Arts de València

“La meva feina té bastant a veure amb la d'un arquitecte, amb la diferència que és físicament efímera i només perdura en la ficció de la pel·lícula acabada”

vaig poder i després vaig tirar dels arxius fotogràfics, tant de l'Ajuntament com de la Diputació. També vaig passejar molt per la ciutat buscant racons aprofitables, per acabar de confirmar que d'aquella Girona en quedava ben poc. Tot i així, vam rodar-hi tot el que era més característic, ajudats amb l'ambientació, construcció i també amb la postproducció digital, per ubicar bé l'entorn. I després vam afegir altres localitzacions complementàries que tothom pogués identificar com la Girona de 1978; va ser un autèntic *tour* per Catalunya en localitzacions com Manresa, Montblanc, Creixell, Mataró, Sitges, Vilafranca...

Com s'aconsegueix recrear una ciutat de fa cinquanta anys? Explica'ns amb detall la teva feina...

Treballa de gran a petit. És a dir, cuido molt tots els elements més vistosos, com l'arquitectura, els vehicles, el vestuari, la perruqueria, el grafisme, l'ambientació, fins arribar als detalls... I molta, molta feina i un equip professional molt capacitat.

Quan dono classes, explico que el director d'art és el responsable de tot el que hi ha davant de la càmera excepte els actors i la llum. La meva feina consisteix a buscar les localitzacions, dissenyar els decorats a construir, decidir l'ambientació... És imaginar, inventar i, a partir de la documentació, reflexió i disseny, desenvolupar el projecte que després un equip de professionals, que van des de coordinadors, decoradors, grafistes, dibuixants, atrezzoistes, fusters, pintors... fan realitat. Té bastant a veure amb la feina d'un arquitecte, amb

“A Catalunya tenim una explosió de talent femení que segur que en els pròxims anys donarà molta guerra amb projectes cada cop més atrevits”

la diferència que nosaltres també ens belluguem en el temps. I és físicament efímera, tot i que perdura en la ficció de la pel·lícula acabada.

Dins del cinema, la direcció d'art és la gran desconeguda, i diria que en certa manera menystinguda. Només es parla del director i el director de fotografia. La contradicció de la nostra feina és justament que no s'ha de percebre, tot ha de semblar natural. Sovint es pensa que el que es veu a la pantalla existeix prèviament, però la realitat és que molts dels espais són creats des de zero.

Com et vas iniciar en el món del cinema?

Doncs per afició, inquietud i moltes ganes de fer coses. Quan vaig començar a interessar-me pel cinema eren els anys de la Transició i estava tot per fer. A Granollers hi havia gent molt inquieta, molt activa: des dels germans Circuns, en Lambert Botey, l'Agustí Coromines, en Jordi Pagès, la Jordina Medalla, en Francesc Ventura, en Sergi Molina i també artistes com en Jordi Benito o el Vicenç Viaplana, amb qui vaig coincidir en una pel·lícula. Segur que me'n deixo molts d'altres, teníem molta inquietud per fer coses, que finalment es va materialitzar en el cinema, de la mà de Televisió de Cardedeu. Vaig fer estudis a l'Escola Massana, curtmètrages amateurs... Amb en Carles Torra i en Donat Putx, entre d'altres, ens vam inventar un festival de curtmètrages, d'una sola edició, a la Casa de Cultura Sant Francesc, i un premi, la Llaborda d'Or –la llamborda era real, l'or no!

I com valores la teva trajectòria fins arribar a estar nominat i guanyar dos premis Gaudí i aquest Goya?

Llarga, feliç i peculiar. Quan vaig començar no hi havia escoles, per tant aprenia treballant. Per circumstàncies, vaig fer de director d'art gairebé des del primer moment, però després de diverses pel·lícules, vaig veure que necessitava aprendre l'ofici de mans d'algú que tingués més coneixements i experiència que jo i vaig començar a treballar d'ajudant de directors d'art reconeguts. En concret, amb Josep Rosell, a qui he considerat sempre el meu mestre. Amb ell vaig aprendre l'ofici, com organitzar bé un equip, com resoldre determinats problemes... I després d'uns anys i pel·lis prou interessants, com *La lengua de las mariposas*, de José Luis Cuerda, i d'altres, vaig reprendre la meua carrera i fins ara, amb moltes hores de feina, de passió i molta dedicació.

Com valores l'evolució del cinema espanyol i la direcció artística en els darrers anys?

Ha fet un canvi molt important. Cada cop hi ha projectes més atrevits i interessants, sobretot els darrers anys, amb l'entrada de les plataformes. Ho demostra

“La contradicció de la nostra feina és justament que no s'ha de percebre, tot ha de semblar natural però la realitat és que molts dels espais són creats des de zero”

l'èxit que moltes pel·lícules han tingut aquí i també internacionalment. I la direcció d'art ha fet una evolució en paral·lel a la del cinema, no podia ser d'altra manera. Quan jo vaig començar, la indústria gairebé no existia, dedicar-se al cinema era com fer un salt al buit, però hi havia l'energia del postfranquisme que ens empenyia i en poc temps es va anar creant una petita indústria ajudada per les institucions i més endavant per TV3. Ara, el camí està molt preparat, hi ha escoles com l'ESCAC, Bande A Part, la UAB o la Universitat de Vic, que estan formant molts dels nous professionals i la majoria dels equips amb qui treballa. Fins i tot diria que s'ha convertit en un ofici de moda, vivim un moment molt bo professionalment.

I la situació del cinema català?

A Catalunya tenim una explosió de talent femení que segur que en els pròxims anys donarà molta guerra amb projectes cada cop més atrevits, amb noms com Neus Ballús, Belén Funes, Carla Roquet –que acaba de guanyar el Goya– o Clara Simón –que s'ha endut l'Os d'Or a la Berlinale. I és impressionant la proliferació de directors joves com en David Casademunt.

Un altre tema és el cinema fet en català. Necessitem que hi hagi directors i productors que tinguin l'atreviment de rodar projectes en català, de temàtica comercial, avantguardista..., però també cal que hi hagi un suport ferm i decidit de les institucions i de les plataformes. En el moment que algun d'aquests projectes sigui un èxit de públic, el català en el cinema es normalitzarà i parlarem de la pel·lícula independentment de la llengua en què estigui feta, com passa amb la pel·lícula *Otra ronda*, rodada en danès i que està triomfant en tots els festivals, com a millor pel·lícula europea, i també a les cartelleres de tot el món.

Ha sortit Granollers en alguna de les teves pel·lícules? Quin podria ser un bon espai escenogràfic?

A Granollers vaig rodar unes seqüències de *La vida empieza hoy*, de Laura Mañà, en uns interiors de Roca Umbert. Però Granollers podria ser perfectament un escenari cinematogràfic, tot depèn de la història que expliquem.

Quina és la teva relació actual amb Granollers?

Hi tinc una relació molt estreta. Hi conservo família i amics i fins fa tres anys encara hi vivia la meua mare. Encara que per manca de temps no hi vinc gaire, sempre serà el lloc on vaig néixer i on va sorgir la meua inquietud creativa. Des del 76, amb una bona colla d'amics celebrem cada any “El sopar absolut”. La Pedra de l'Encant és el nostre punt de trobada.

© ALBERTO ORTEGA.
Cortesia de l'Academia de Cine